

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TAFAKKURNI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Abdunazarova Zebiniso Xudoyshukurovna

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishning dolzarbligi, mazmuni va innovatsion pedagogik texnologiyalar orqali uni takomillashtirishning samarali yo'llari yoritilgan. Shuningdek, ekologik tarbiyada axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o'rni, integrativ yondashuvning afzalliklari va amaliy misollar keltirilgan.

Kalit so'zlar: ekologik tuyg'u, ekologik idrok, ekologik tasavvur, ekologik ong, ekologik bilim, ma'lumot, ko'nikma, odatlar, ekologik madaniyat..

Kirish

Hozirgi kunda ekologik muammolarning keskinlashuvi insoniyatni atrof-muhitga ongli munosabatda bo'lishga undamoqda. Bu borada yosh avlodni ekologik ong va madaniyat ruhida tarbiyalash dolzarb vazifalardan biridir. Ayniqsa, boshlang'ich sinf davri – bu o'quvchilarning dunyoqarashi shakllanadigan, atrof-muhit bilan bog'liq tasavvurlar mustahkamlanadigan muhim bosqich hisoblanadi. Shu bois, ekologik tafakkurni shakllantirishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Ekologik tafakkur tushunchasi

Ekologik tafakkur — bu insonning tabiatga nisbatan ongli munosabatini ifodalovchi, ekologik bilim, ko'nikma, qadriyat va mas'uliyatdan iborat murakkab tizimdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkur quyidagi yo'nalishlar orqali shakllanadi:

- **Tabiatga mehr va hurmat hissini uyg'otish;**
- **Ekologik bilim va tushunchalarni berish;**
- **Amaliy faoliyat orqali ekologik odatlarni shakllantirish;**

- **Tafakkurni rivojlantirishga yo‘naltirilgan savol-javoblar va kuzatishlar tashkil etish.**

Innovatsion yondashuvlarning ahamiyati

An’anaviy o‘qitish metodlaridan farqli ravishda, innovatsion yondashuvlar o‘quvchilarni faol ishtirokchi sifatida o‘quv jarayoniga jalb etadi. Bunda quyidagi usullardan foydalanish maqsadga muvofiq:

- 1. STEAM yondashuvi (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics):**
 - Ekologik loyihalarni amalga oshirish orqali o‘quvchilar nafaqat ekologik muammolarni anglaydilar, balki ularga ilmiy-texnikaviy yondashuv bilan yechim topishga harakat qiladilar.
- 2. Raqamli texnologiyalar (virtual laboratoriyalar, animatsiyalar):**
 - Ekologik mavzularni raqamli vositalar orqali o‘rganish o‘quvchilarda qiziqish uyg‘otadi va tushunishni osonlashtiradi.
- 3. O‘yinli metodlar va ekotreninglar:**
 - Tabiatni asrash, chiqindilarni ajratish kabi mavzularni o‘yinlar orqali tushuntirish samaradorlikni oshiradi.
- 4. Integratsiyalashgan darslar:**
 - Masalan, ona tili, texnologiya va tasviriy san’at fanlarini ekologik mavzular bilan uyg‘unlashtirish orqali o‘quvchilarning ekologik dunyoqarashi kengayadi.

Boshlang‘ich sinf yoshining psixologik xususiyatlari

Mazkur yosh davrida o‘quvchilar ko‘proq hissiy va vizual idrokka tayanadi. Shu sababli ekologik mavzularni quyidagi shakllarda berish tavsiya etiladi:

- Rangli rasmlar, videoroliklar, maketlar orqali taqdimotlar;
- Tabiatda olib boriladigan kuzatuv va ekskursiyalar;
- Mustaqil kichik tadqiqot ishlari (masalan: “Uyimizda suvni tejash usullari” loyihasi).

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni takomillashtirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish ularning atrof-muhitga bo'lgan munosabatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu orqali nafaqat ekologik bilimlar balki, ekologik madaniyat, mas'uliyat va ongli harakatlar rivojlanadi. O'qituvchi o'z faoliyatida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsion vositalar va integrativ yondashuvlardan unumli foydalansa, o'quvchilarda ekologik tafakkurning shakllanishi samarali bo'ladi.

Foydalangan adabiyotlar

1. Mamanazarova, F. . ., & Abdunazarova, Z. . (2025). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY XUSUSIYATLARINI O'RGANISH. *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования*, 4(7), 124–127. ИЗВЛЕЧЕНО ОТ <https://inlibrary.uz/index.php/zdpp/article/view/79799>
2. 3.X. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'Qitishda O'Quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3), 123-129.
3. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>
4. Abdunazarova Zebiniso Khudoysheva, . (2024). Pedagogical Significance Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In Forming Ecological Thinking In Primary Class Natural Science Lessons. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 95–97. <https://doi.org/10.37547/Ijp/Volume04issue04-18>
5. Abdunazarova Zebiniso Khudoysheva, & Kasimov Shavkat Urolovich.(2022). Main Tasks Of Moral Education And The Role Of Youth in life. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(4), 547–551.
6. Abdunazarova, Z. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students'ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
7. Al-Buxoriy, Imom Ismoil. Hadis. Al jome' as-sahih. 4-kitob. - T.: - Qomuslar bosh tahririyati, 1997.- 528 b.
8. At-Termiziy, Abu Iso. Ash shamoil an-nabaviya.- T.: Cho'lpon, 1993. -112b.
9. Avazov Sh. Maktabda ekologik tarbiya.-Toshkent: O'qituvchi, 1992. 62 b.
10. Zebiniso Abdunazarova. (2023). Formation Of The Components Of Ecological

Thinking In Primary Class Students. Emergent: Journal Of Educational Discoveries And Lifelong Learning (Ejedl), 4(07), 4–9.

11. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching of natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.

12. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities of forming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.

13. Абдуназарова Зебинисо Формирование экологического мышления У Учащихся Начальных Классов "Экономика Исоциум" 11(114) 2023

14. Абдуназарова, З. Х. (2024). Tabiiy Fanlarni O'qitishda O'quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3 (1)), 123-129

15. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.

16. Абдуназарова З.Х. (2023). Формирование Экологического Мышления У Учащихся Начальных Классов. *Экономика И Социум*, (11 (114)-1), 486-489.

17. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.

18. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83. Retrieved From

19. З.Х. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'qitishda O'quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3), 123-129.

20. Abdinazarova Zebiniso Khudoyshukurovna, . (2024). Formation Of Ecological Thinking In Teaching Natural Sciences. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 91–94.

21. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>

22. Абу Али Ибн Сина Избранное В 2-х томах . Восточная философия (ал-Хикма ал - машрикийа) Руководство по философии (Китаб ал - хидая) Трактат об определениях (ар-Рисала фи-л-худуд) Трактат об этике (ар-Рисала фи-лахлак) . Душанбе – Ашгабат.: Культурный центр Посольства ИРИ в Туркменистане - 2003.,

23.Форобий Абу Наср Фозил одамлар шахри. - Тошкент: Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси, 1993.

24. Abdunazarova , Z. . (2025). Qadimgi manba “avesto” dadagi tabiat haqidagi falsafiy qarashlarining MOHIYATI. *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования*, 4(5), 37–41. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zdpp/article/view/71651>

25. Abdunazarova, z. (2025). Ekologik madaniyatni shakllantirishda qadriyatlarining falsafiy qarashlari va oʻrni. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 4(3), 16-21.

26. Abdunazarova, z. (2025). Sharq allomalarining tabiat haqidagi falsafiy fikrlari. *Problems and solutions of scientific and innovative research*, 2(2), 158-169.

27. Abdunazarova, Z., & mamanazarova, f. (2025). Boshlangʻich sinf oʻqituvchilariga qoʻyiladigan malaka talablari. *Problems and solutions of scientific and innovative research*, 2(2), 106-110.

28. Abdunazarova, Z. (2025, February). Boshlangʻich sinflarda tabiiy fanlarni oʻqitishda taʼlim falsafasi. In *conference on the role and importance of science in the modern world* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).

29. Abdunazarova, z. (2024). Tabiiy fanlarni oʻqitishda boshlangʻich sinf oʻqituvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishda oʻrta osiyo mutafakkirlari merosidan foydalanish mazmuni. *News of the nuuz*, 1(1.6. 1), 43-45.

30. Abdunazarova, Z. (2025, February). Boshlangʻich sinflarda tabiiy fanlarni oʻqitishda taʼlim falsafasi. In *conference on the role and importance of science in the modern world* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).

31. Abdunazarova, Z. (2025). Ekologik madaniyatning maʼnaviy madaniyat tizimidagi oʻrni. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 4(8), 78-84.